

Wyrok z dnia 31 maja 2001 r.

I PKN 428/00

Przeniesienie w stan nieczynny nauczycielki korzystającej z urlopu wychowawczego jest możliwe tylko w razie całkowitej likwidacji szkoły.

Przewodniczący SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Katarzyna Gonera, Jerzy Kwaśniewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 31 maja 2001 r. sprawy z powództwa Urszuli K.-C. przeciwko Szkole Podstawowej w W.M. o uznanie za bezskuteczne decyzji przeniesienia w stan nieczynny, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 29 lutego 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 29 lutego 2000 r. oddalił apelację pozwanej Szkoły Podstawowej w W.M. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy dla Wrocławia Śródmieścia z dnia 9 listopada 1999 r., uznającego za bezskuteczną decyzję pozwanej z dnia 21 czerwca 1999 r. o przeniesieniu w stan nieczynny powódki Urszuli K.-C. W sprawie tej ustalono, że powódka była zatrudniona u strony pozwanej na stanowisku nauczyciela języka polskiego od dnia 1 września 1990 r. do dnia 1 października 1995 r. na czas nie określony, zaś w dniu 5 grudnia 1995 r. została nauczycielem mianowanym. Powódka ukończyła 10 semestrów studiów na Wydziale Filologii Polskiej Uniwersytetu W., aktualnie pisze pracę magisterską, a w roku szkolnym 1996/97 ukończyła dwudziestopięć godzinne metodyczne konwersatorium. W dniu 5 listopada 1998 r. powódka urodziła dziecko i korzystała z 3 miesięcznego urlopu macierzyńskiego. Pismem z dnia 31 marca 1999 r. pozwana udzieliła powódce urlopu wychowawczego od dnia 6 kwietnia 1999 r. do dnia 25 czerwca 1999 r., następnie powódka pismem z

dnia 25 kwietnia 1999 r. zwróciła się do pozwanej o przedłużenie tego urlopu do końca roku szkolnego 2000/2001, jednakże spotkała się z odmową z uwagi na zmiany organizacyjne i niemożliwość jej dalszego zatrudnienia w pozwanej Szkole. Decyzją z dnia 21 czerwca 1999 r., doręczoną powódce w dniu 24 czerwca 1999 r., pozwana przeniosła powódkę w stan nieczynny z dniem 1 września 1999 r., uzasadniając to zmniejszeniem liczby oddziałów szkolnych. Wyrokiem częściowym z dnia 12 sierpnia 1999 r. Sąd pierwszej instancji ustalił prawo powódki do urlopu wychowawczego od dnia 26 czerwca 1999 r. do dnia 31 sierpnia 2001 r. Na podstawie takich ustaleń Sąd drugiej instancji przyjął, że uregulowanie zawarte w § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie urlopów i zasiłków wychowawczych (Dz.U. Nr 60, poz. 277 ze zm., powoływanego dalej jako rozporządzenie w sprawie urlopów wychowawczych) odnosi się także do wygaśnięcia nauczycielskiego stosunku pracy z upływem sześciomiesięcznego okresu pozostawania nauczyciela w stanie nieczynnym. Przede wszystkim jednak decyzja pozwanej o przeniesieniu powódki w stan nieczynny była sprzeczna z celem urlopu wychowawczego i stanowiła nadużycie prawa, skoro uniemożliwiała powódce jego wykorzystanie w okresie ustalonym w wyroku z dnia 12 sierpnia 1999 r.

W kasacji pozwanej podniesiono zarzuty naruszenia prawa materialnego: 1) przez błędną wykładnię § 3 w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 października 1991 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudniać nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia (Dz.U. Nr 98, poz. 433 ze zm.), przez przyjęcie, że inna nauczycielka (Iwona D.) nie ma kwalifikacji do nauczania języka polskiego; 2) przez niewłaściwe zastosowanie art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela wskutek nieuwzględnienia „wskazań judykatury nakazującej Sądowi zbadanie kryteriów stosownych przez pracodawcę przy ocenie doboru pracowników do zwolnienia ze szczególnym uwzględnieniem zasady niedyskryminacji”; 3) przez niewłaściwe zastosowanie § 4 rozporządzenia w sprawie urlopów wychowawczych - przez „uznanie w drodze analogii, że zakaz wypowiedzenia i rozwiązania umowy o pracę w okresie ochronnym obejmuje również przypadki wygaśnięcia umowy o pracę”; 4) przez niewłaściwe zastosowanie art. 8 KP, wynikające z uznania, że „postawienie nauczyciela nie mającego kwalifikacji w stan nieczynny narusza wyrażone w tym przepisie zasady”. Ponadto skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów postępowania: art. 233 § 1 i 217 § 2 KPC w związku z art. 227 KPC poprzez przekroczenie swobod-

nej oceny dowodów i niedostateczne wyjaśnienie okoliczności spornych. Na tych podstawach pozwana wniosła o „uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy oraz obciążenie powoda kosztami procesu”, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania. W ocenie skarżącej w chwili wyboru nauczyciela do przeniesienia w stan nieczynny powódka była jedyną nauczycielką nie mającą pełnych kwalifikacji do nauczania języka polskiego, niezależnie od tego, że uzyskała ona nominację nauczycielską wskutek błędu dyrektora szkoły. Okoliczności te zadecydowały o uzasadnionym wyborze powódki do przeniesienia w stan nieczynny. Taka decyzja pozwanej podjęta w stosunku do powódki nie legitymującej się pełnymi wymaganymi kwalifikacjami nauczycielskimi nie stanowiła nadużycia prawa w rozumieniu art. 8 KP.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kluczowym zagadnieniem w rozpoznawanej sprawie była dopuszczalność przeniesienia nauczycielki korzystającej z urlopu wychowawczego w stan nieczynny w sytuacji, gdy prawo powódki do korzystania z dalszego urlopu wychowawczego od 26 czerwca 1999 r. do 31 sierpnia 2001 r. zostało potwierdzone prawomocnym wyrokiem częściowym Sądu pierwszej instancji z dnia 12 sierpnia 1999 r. Sąd drugiej instancji trafnie wywiódł, że przeniesienie powódki w stan nieczynny wykluczałoby realizację prawomocnego wyroku częściowego ustalającego prawo powódki do dalszego urlopu wychowawczego (art. 366 KPC), uniemożliwiając jego wykorzystanie, co byłoby sprzeczne z celem tego rodzaju urlopów. Pracownica ma prawo skorzystać z pełnego wymiaru urlopu wychowawczego, co oznacza zakaz podejmowania czynności prawnych prowadzących do ustania stosunku pracy przed terminem upływu tego urlopu, wynikający z zapewnienia wzmożonej ochrony trwałości stosunku pracy pracownicy korzystającej z urlopu wychowawczego. W czasie jego trwania obowiązuje zakaz wypowiedzenia lub rozwiązania umowy o pracę w okresie od dnia złożenia przez pracownicę wniosku o udzielenie urlopu wychowawczego do dnia zakończenia tego urlopu, chyba że zachodzą przyczyny określone w przepisach o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy lub uzasadniające rozwiązanie z pracownicą umowy o pracę bez wypowiedzenia z jej winy albo gdy pracownica zaprzestała sprawowania osobistej opieki

nad dzieckiem (§ 4 rozporządzenia w sprawie urlopów wychowawczych). Zakaz ten należy odnieść do wszystkich czynności prowadzących do ustania stosunku pracy, które niweczyłyby konstrukcję prawną i cel korzystania z urlopów wychowawczych, które wynikają z ustawowo zagwarantowanej możliwości sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem w wymiarze do 3 lat, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 4 lat życia, z zachowaniem określonych uprawnień pracowniczych i z zakresu ubezpieczeń społecznych, bez ponoszenia ryzyka utraty tych uprawnień przed upływem terminu końcowego przysługującego urlopu wychowawczego. Należy mieć na uwadze, że - na gruncie art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela - czynność prawna polegająca na przeniesieniu nauczyciela w stan nieczynny jest alternatywą dla rozwiązania z nim stosunku pracy, co oznacza, że przewidziany w § 4 rozporządzenia w sprawie urlopów wychowawczych zakaz rozwiązania umowy o pracę w okresie korzystania z urlopu wychowawczego przekłada się odpowiednio na zakaz przeniesienia w stan nieczynny nauczycielki korzystającej z urlopu wychowawczego. Już wcześniej Sąd Najwyższy przyjął, że - w odniesieniu do nauczycieli korzystających z prawa do szczególnych urlopów nauczycielskich - kompetencja dyrektora szkoły do rozwiązania stosunku pracy w trybie art. 20 Karty Nauczyciela nie obejmuje - z wyjątkiem sytuacji całkowitej likwidacji szkoły - nauczycieli mających roszczenie o udzielenie płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, wywodząc, iż racjonalnemu prawodawcy nie sposób przypisać zamiaru połączenia bezwzględnie obowiązującego udzielenia takiego urlopu z równoczesnym zezwoleniem na rozwiązanie stosunku pracy w trybie art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela, chyba że zachodzi przypadek całkowitej likwidacji szkoły (por. wyrok z dnia 19 września 1996 r., I PRN 70/96, OSNAPiUS 1997 r. nr 7, poz. 113). W ocenie składu orzekającego stanowisko takie należy odnieść także do niedopuszczalności przeniesienia w stan nieczynny powódki korzystającej z prawa do urlopu wychowawczego, które zostało potwierdzone prawomocnym wyrokiem częściowym Sądu pierwszej instancji. Decyzja pozwanej szkoły o przeniesieniu powódki w stan nieczynny w okresie korzystania z urlopu wychowawczego naruszała zatem unormowanie zawarte w art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela, stanowiła nadużycie przewidzianej w nim kompetencji przez dyrektora pozwanej szkoły (art. 8 KP), zważywszy na powagę rzeczy osądzonej prawomocnym wyrokiem ustalającym prawo powódki do dalszego korzystania z tego urlopu do dnia 31 sierpnia 2001 r. (art. 366 KPC).

Powyższe pozwala wyrazić pogląd, że przeniesienie w stan nieczynny nau-

czycielki korzystającej z prawa do urlopu wychowawczego orzeczonego prawomocnym wyrokiem sądowym jest możliwe tylko w razie całkowitej likwidacji szkoły. W takich okolicznościach sprawy bez wpływu na jej rozstrzygnięcie było rozważanie pozostałych kasacyjnych zarzutów dotyczących kwalifikacji zawodowych powódki i pozostałych nauczycieli języka polskiego oraz kwestia uzasadnionego wyboru konkretnego nauczyciela do przeniesienia w stan nieczynny, które zawsze powinny być przedmiotem oceny w dacie podejmowania takiej decyzji i która w odniesieniu do powódki może nastąpić po zakończeniu korzystania przez nią z urlopu wychowawczego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy oddalił kasację na podstawie art. 393¹² KPC.

=====